
Shrimad Bhagavatadarshanam JagannAthadasa

శ్రీమద్భాగవతదర్శనం జగన్నాథదాసశ్చ

Document Information

Text title : Shrimad Bhagavatadarshanam JagannAthadasa

File name : bhAgavatadarshanaMjagannAthadAsaH.itx

Category : misc, sahitya, article, pradIptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : May 13, 2021

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

May 14, 2021

sanskritdocuments.org

శ్రీమద్భాగవతదర్శనం జగన్నాథదాసశ్చ

లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః

“పంచసఖా” ఉత్కలీయ-శబ్దవిశేషః । అనేన పంచానాం మహాపురుషాణాం సంయోగో నామోల్లేఖో జాయతే । తేషు బలరామదాస-జగన్నాథదాస-అచ్యుతానన్దదాస-యశోవన్దదాస- శిశు అనన్దదాసాదయః స్మరణీయాః, నమస్యాః, అనుకరణీయాః, సమ్మాననీయాశ్చేతి స్వాదౌ ప్రతిభాతి । తేభ్యో నమోనమః । పంచమహాపురుషేషు జగన్నాథ అన్యతమః స్వతస్త్వః । సర్వే పంచ ద్వాపరయగీయ-శ్రీకృష్ణస్య సఖాయ భవన్తి । తథాహి ఉత్కలీయే-“ద్వాపరే సుబాహు సుబల శ్రీవత్స నామేణ గోపాల । దామ సుదామ ఆదికరి । ఏ పంచ గోపాల యే సరి ॥ ప్రభుఙ్క సజ్జే జన్మ హేలే । పంచసఖా నామ బహిలే ॥ పాంచుంహే కృష్ణ మను జాత । భకత శ్రేష్ఠఙ్క మహత ॥” ఓడిఆ సాహిత్యే ప్రాచీన-సంస్కృతౌ ఇతిహాసే చ కవికులతిలకస్య ఓడిఆ-భాగవతకార-ప్రఖ్యాత-సంస్కృతజ్ఞ-మహాపౌరాణిక-జగన్నాథదాసస్య నామ అవిస్మరణీయం చిరభాస్వతం సముజ్జ్వలరత్నం వికసతితరామ్ । ఓడిఆ భాగవతం వేదవ్యాసప్రణీతభాగవతస్య నానువాదమాత్రమ్ । మౌలికం రసాయితం సత్కీమపి వైశిష్ట్యమావహతి విద్వత్సమాజే భక్తానాం హృదయగుహాయామ్ । భేదస్తావత్సంస్కృతభాగవతే 33x అధ్యాయాః, ఓడిఆ భాగవతే 34.2 అధ్యాయాః సన్తి । సంస్కృతభాగవతే అష్టాదశ సహస్రమన్త్రాః, ఓడిఆ భాగవతే తు 22000 నవాక్షరపదాని విలసన్తి ఇత్యనయోర్విశేషో వైభవో జగన్నాథస్య । సంస్కృతభాగవతస్య అతిజటిలతత్త్వం తేనోత్కలభాషయా సమ్బాధితమ్, సరలీకృతం భావగమ్భీయాయితం చ దరీదృశ్యతే పఠన-పాఠనావసరే । అన్య జన్మదినాఙ్కవిషయే బహువిధాని మతాన్తరాణి సన్తి । ముఖ్యతః కౌశికగోత్రియ-దాశ ఇత్యుపాధిమణ్డీత-మహాత్మా-జగన్నాథదాసః ౧౪౧౩ శకాబ్దే పురీమణ్డలాన్తర్గత-కపిలేశ్వరపుర-శాసనవాన్తవ్యే పితుః భగవానదాశస్య తథా మాతుః పద్మావత్యాః దక్షిణకుక్షౌ భాద్రవమాసస్య ౧౪ దివసే శుక్లాష్టమ్యాం తిథౌ సౌరివాసరే/ బుధవాసరే వా మధ్యాహ్నసమయే అనురాధానక్షత్రే వృశ్చికరాశౌ ఏకస్మిన్ దరిద్ర-బ్రాహ్మణ-పరివారే సమజని । ఐతిహాసికానాం మతాని సన్నిరీక్ష్య భారతీయపజ్జాకానుసారం తజ్జయన్తి ౧3/౦౮/౧౯౯౧ శ్రీష్టాబ్ద ఇతి నిశ్చితా కతిపయైర్విద్వాంసైః । చైతన్యదేవేన సహ తస్య సాక్షాత్కారః ౧x౧౦ శ్రీష్టాబ్దే పుర్యాం ఊనవింశతి వయసి సజ్జాతః ।

మహాప్రయాణం చ షష్ఠీతి వయసి మకరమాసస్య శుక్ల-సప్తమ్యాం ద్విజానక్షత్రే అర్ధాత్
 ౨౫/౦౨/౧౫౫౦ దినాఙ్కే భభూవ ఇతి సప్తదశశతాబ్దీయ-కవి దివాకరదాసవిరచితాత్
 జగన్నాథ చరితామృతాత్ జ్ఞాయతే | అత్ర తేన అభాణి- శ్రీకృష్ణస్య హాస్యాత్ శ్రీచైతన్యస్య
 తథా శ్రీరాధాయాః హాస్యాదస్య మహానుభావస్య జగన్నాథదాసోత్పత్తిః సమృద్ధభూవ |
 యచోచ్ఛక్తముత్కలభాషయా- “శ్రీ వైకుంఠ నిత్యధామే | శ్రీరాధాకృష్ణ ఏక ప్రేమే || ఏకాత్మా
 భావరేణ ఛన్తి | కోటి యుగే భజ్గ నుహన్తి || శ్రీరాధా ముఖ చాంహి హరి | మన్దే మధుర
 హాస్య కరి || సే హాస్య మధుర అమృత | తంపల చైతన్య హేలే జాత || యేంపల
 దుహింకా ఏక భావ | రాధా హసిలే తపలం లవ || సే హాస్య జన్మిలే తురిత | శ్రీఅతిబడ
 జగన్నాథ || సే వేని నిజాంక చాంహి | జాణిలే భకతి అంకై || ఆజ్ఞా దేలే నిత్య రాకుర |
 తుమ్పే జన్మిబ మర్త్యపుర ||” ఇతి

భక్తశ్రేష్ఠ-జగన్నాథః అవతారిపురుష ఆసీదితి న సన్దేహస్యావకాశః | ఉత్కలీయకవి-
 నన్దదాసస్య “అణాకార సంహితాయాం” ఇత్థం వర్ణితమాస్తే తజ్జన్మప్రసక్తే | తథాహి- “ఏబే
 యే జగన్నాథ జన్మ | కపిబా శుణ హో అరున || పురుషోత్తమ యే క్షేత్రరే | జన్మిబే
 బ్రాహ్మణ కులరే || రాధాంక ప్రేమ భజన రే | చిత్త బుడాఇ నిరన్దరే || కరిబ నామ
 భాగవత | ధరిబ శ్రీహరింక మత ||” అపి చ గోపాలఖణ్ణకకృత- “పద్మకల్పపురాణే”,
 రామదాసవిరచితే “దార్ద్యతాభక్తిరసామృతే”, చన్ద్రచూడ చైనీకృత-“చకడాబసాణి”-౭పి
 మహాపురుష-జగన్నాథవిషయే తత్కృతభాగవతవిషయే చ పర్యాప్తతథ్యముపలభ్యతే
 | దివాకరమిశ్రప్రణీతే “నిత్యగుప్తమణి” నామకే సంస్కృతగ్రన్థే బలరామదాసాత్
 జగన్నాథదాసస్య దీక్షాగ్రహణం, ప్రతాపరుద్రదేవస్య రాజ్ఞై గోపాటమహాదేవ్యై
 దీక్షాదాతుం చైతన్యదేవస్యాదేశేన జగన్నాథదాసస్య నారీరూపగ్రహణప్రసక్తమధికం
 రోచకం మనోరంజనం చ కారయతి | అయం వృత్తాన్తః చైతన్యభాగవతం తథా
 జగన్నాథచరితామృతం ద్రడయతి | వృన్దావనదాస-విరచితే “జగన్నాథ సుధాత్రయ”
 పుస్తకే వర్ణితం ఏకదా ప్రతాపరుద్రదేవేన శ్రీజగన్నాథదర్శనోపరాన్తే ఆగచ్ఛా బటగణేశనికటే
 సముపస్థితం జగన్నాథదాసమష్టభుజకృష్ణరూపేణ దదర్శ, విస్మయాభిభూతో
 బభూవ చ | యచోచ్ఛక్తం- అష్టబాహు-జగన్నాథ-దాసో వంశీధనుఃశరాన్ |
 శఙ్ఖచక్రగదాపద్మచిభ్రచ్ఛామో-భవత్తదా || షోడశ-శతాబ్ద్యాం బజ్జీయవైష్ణవకవినా
 దేవకీనన్దనేన “వైష్ణవ వన్దన” పుస్తకే జగన్నాథదాసవిషయే ఇత్థం లిఖితం - “జగన్నాథ దాస
 వన్ది సజ్జీత పణ్ణిత | యార గాన రనే జగన్నాథ విమోహిత ||” అపి చ జీవగోస్వామినా
 వైష్ణవ వన్దనాయాం - “వన్దే-౭హం జగన్నాథం యద్ధానాత్ తరవో-౭రుదన్ వివశా ఇవ” |
 ఏతదతిరిక్తం పరవర్తిభిరాలోచ్యైరపి జగన్నాథదాస-విషయే పర్యాప్త-ప్రబంధాః విలిఖితాః |
 తేషు ౧౮౯౭-౯౮ శ్రీష్టాబ్దే ఏసిఆటిక్ పత్రికాయాం ప్రకాశితః మనోమోహన చక్రవర్తీః

ప్రబంధః ప్రకాశితః । అన్వేషు ౧౯౨౩ శ్రీష్టాబ్దే తారణీ చరణ రథ సమ్పాదితే “ఓడిఆ సాహిత్యర ఇతిహాసే”, ౧౯౨౩ ప్రకాశితే విజయ చన్ద్ర మజుమదార విలిఖితే “Typical selection from oriya literature” పుస్తకస్య ప్రథమఖణ్డస్య ముఖబంధే, ౧౯౨౧ ప్రకాశితే అపర్ణా పణ్డాయాః “ఛాన్ద చన్ద్రికాయాం”, సత్యవాది-పంచుమఖణ్డే, గోపీనాథ నన్ద విలిఖితే “జగన్నాథ దాస ఓ ఓడిఆ భాగవత” శీర్షకే ప్రబంధే, రాజకిశోర దాశ-సమ్పాదితే “ఓడిఆ భాగవతర ముఖబంధే”, ౧౯౨౧ మసిహాయాం పణ్డీత-సదాశివ-మిశ్ర-విరచితే “అతిబడి శ్రీజగన్నాథ గోస్వామీ” పుస్తకే, ౧౯౨౨ షు పణ్డీత-వినాయక-మిశ్ర-విరచితే “ఓడిఆ సాహిత్యర ఇతిహాసే”, ౧౯౨౯ ప్రకాశితే జగబన్ధు-సింహ-రచితే “ప్రాచీన ఉత్కలర ఓడిఆ భాషా ఓ సాహిత్య ఆలోచనా” నామకే పుస్తకే, ౧౯౪౧ సమ్పాదితే రాయ-బాహాదుర-విన్దామణి-ఆచార్యస్య “భక్త కవి జగన్నాథ దాస” పుస్తకాదిషు అస్య మహాపురుషస్య వర్ణనం మిలతి । అస్మిన్ కార్యే అన్వేష మహానుభావాః సూర్యనారాయణ-దాశః, ప్రభాత-మూఖార్జుః, విమాన-విహారీ-మజుమదారః ప్రముఖాః బంధీయాః, డః మాయాధర-మానసిం, పణ్డీత-నీలకణ్ఠ-దాసః, నరేన్ద్ర-నాథ-మిశ్రః, వ్రజమోహన-మహాన్తిః, చిత్తరజ్జాన-దాసః అపి చ డః హరేకృష్ణ-మహతాబః ప్రముఖాః గుణినో విద్వాంసః జగన్నాథ దాసస్య మహిమానం స్వ స్వ గ్రన్థేషు వర్ణయన్తి స్మ । ఏతే సర్వే ఆలోచకాః దివాకర దాస-ప్రణీతం జగన్నాథ చరితామృతమతం సమర్థితవన్తః ॥

జనశ్రుతిః కిమ్వదస్తి భవతు నామ । కిన్తుమస్యాలాకీకమైతిహాసికసత్యం లుక్కాయితమితి అన్యథాకర్తుం న శక్యతే । తస్మాన్నావహేలనీయా జనశ్రుతిః । ఉదాహరణ-ప్రసజ్గేన జగన్నాథస్య పితా భగవాన దాశః శ్రీమన్దిరే పురాణపణ్డా ఆసీత్ । తన్మాతా పద్మావతీ ప్రత్యహం శ్రీమన్దిరం పతినా సహ పురాణశ్రోతుమాయాతి స్మ । సంస్కృతభాగవతస్య క్లిష్టశబ్దాన్ వేత్తుం సాఽసమర్థా । ఏకదా సా స్వపుత్రం జగన్నాథం కథితవతీ । పుత్ర ! మదర్థం “ఓడిఆ” భాగవతం విరచయ ॥

మాతురాదేశేన సః “నవాక్షరీ” వృత్తేన ఓడిఆ-భాషయా ద్వాదశ-స్కంధాత్మకం శ్రీమద్భాగవతం రచితవాసీతి । జగన్నాథ దాసః ప్రేమభక్తేరుపాసకః అనన్య భక్త ఆసీత్ । ప్రఖ్యాత-యోగినః పరిచయ-ప్రసజ్గే జగన్నాథ-చరితామృతే దివాకరో వక్త్ర-“ద్వాదశ ప్రేమ ఏ జాణై । ఏడే ప్రేమ భావుక కాంహి ॥ ఏ అన్వే ఛతిశ వరస । ప్రేమ సాధిలే అహర్నిశ ॥ షారి వరస దేహాదిరే । ప్రేమ స్థాపి స్థలే గమిలే ॥ రాధాజ్ఞ ప్రేమే జరజర । చిత్త బుడై నిరన్తర ॥” ఇతి జగన్నాథస్య ప్రేమభక్త్యా సహ తస్య పరమాయురపి నిర్దిశతి ॥

చైతన్యః స్వయం జగన్నాథదాసాయ అతిబడ ఉపాధిం దత్తవాన్ । అస్మిన్ ప్రసజ్గే ఏకా రోచకా కథా శ్రూయతే । ఏకదా జగన్నాథదాసః వటగణేశ నికటి భాగవత-వ్యాఖ్యానం

కృతవాన్నాసీత్ | అస్మిన్ సమయే చైతన్యదేవః స్వ-భక్త్యై సార్థం తత్రాగతః | కియత్కాలం
 జగన్నాథస్య వ్యాఖ్యానం శ్రుత్వా ఆధ్యాత్మికోన్నతిం చ సన్నిరీక్ష్య హోరైకం యావత్
 భావవిహ్వలితో బభూవ | జగన్నాథమాలిక్య తస్మై “అతిబడి” ఇతి సమ్బోధితవాన్
 | తదాపరేద్యుః సర్వే జగన్నాథదాసం అతిబడితి సమ్బోధయామాసుః | తద్యథా
 లీలామృతే- “ఏహి సమయే శ్రీచైతన్య | సజ్గతే ఘేని సఖాగణ || వట తలరే విజే కలే |
 పురాణ శుణి తోషహేలే || ప్రేమ భావరే శ్రీచైతన్య | దాసఙ్క కలే ఆలిఙ్గన || ఆథా ఇ దివస
 పర్వన్త | వేని రహిలే ప్రేమచిత్త ||” ఇతి ఉభయయోః పారస్పరికం ప్రేమ అన్యతమమ్
 | చిరావరితమ్ | మానవ-సంస్కృతేః పరిపూరకమ్ | యతో హి స్నేహః అథవా ప్రేమ
 మానవస్య సహజాత-ప్రవృత్తిః | అస్యాః సముద్భవః కేవలం భాగవత-పాలన జాయతే |
 సేవ్య-సేవక-భావేన తస్యాత్పత్తిశ్రవణాత్ | తస్మాదప్రాకృతభాష్యాత్మకం శ్రీమద్భాగవతం
 సర్వశ్రేష్ఠదర్శనమ్ | అస్మిన్ దర్శనే ప్రేమభక్తేః మూల్యబోధః వస్తుస్థితిశ్చ యథార్థతయా
 శిష్యతే | విజ్ఞానీ భక్తః జగన్నాథదాసః జగన్నాథదేవస్య అనన్య-భక్త ఆసీత్ | జ్యేష్ఠ-
 బలరామదాసాత్ స దీక్షాం నీతవాన్ ||

నృసింహః శ్రీక్షేత్రస్య ఆదిపూజ్య ఆసీత్ | తం సర్వే యజ్ఞనృసింహ ఇతి కథయన్తి |
 భాగవతస్య అనువాదారమ్భే నిర్విఘ్నాయై నృసింహం తుతోష సః | తస్యానువాదః
 స్వతస్త్వః | భక్తివిగలితః | మూల-సంస్కృతభాగవతే ఆదిమః శ్లోకస్తావత్- “జన్మాద్యస్య
 యతోఽన్వయాదితరతశ్చార్థేష్యభిజ్ఞః స్వరాట్ తేనే బ్రహ్మహృదా య ఆదికవయో
 ముహ్యన్తే యత్సురయః | తేజో వారిమృదాం యథా వినిర్మయో యత్ర త్రిసర్గోఽమృషా
 ధామ్నా స్వేన సదా నిరస్తకుహకం సత్యం పరం ధీమహి ||” అస్యానువాదః జగన్నాథస్య
 కోమలభాషయా “నమై నృసింహ చరణ | అనాది పరమ కారణ || యా బిను ఆది
 మధ్య అన్త | విచారే న ఘటే జగత || ఇన్ద్రియ అర్థ యే జాణై | స్వ తేజే నిత్య
 ప్రకాశై || ఆనన్ద మనే వేద సార | బ్రహ్మణ్ణే యే కలా విస్తార || యార స్వరూప
 హృదే చిన్తి | వేద పురుష న జాణన్తి || మృత్తికా వికార యేమన్త | జలరే హుణ
 కల్పిత || జలే ఉపల బుద్ధి కరి | మృగత్పష్టారే యేహ్నే వారి || రూప అరూప స్థితి
 తిని | యార గోచరే అనుమాని || స్వభావే నోహే సే ఏమన్త | ఏ సాఙ్ఖ్యయోగీఙ్కర
 మత || ఆత్మ ప్రకాశే సదా థా ఇ | నిరస్త కుహక బోలా ఇ || సత్య పరమాన్ద
 హరి | యాహార భావే భబు తరి || ఏమన్తే సత్య రూప యార | తా పాదే మోర
 నమస్కార ||” ఇతి జగన్నాథదాసస్య అనువాదశైలి న దుర్బోధా నాపి ఆక్షరీకీ | కిన్తు
 పరిస్ఫుటం సరలం సులలితం సావలీలం పదగామ్భిర్యం చ స్వతస్త్వస్య జగన్నాథపణీతస్య
 పాణ్ణీత్యం ప్రకాశయతి, నిఃసంధేహమేవ | జగన్నాథః పితుః సకాశాత్ సర్వాణి వేద-వేదాన్త-
 కోశ-సాహిత్య-పురాణ-వ్యాకరణాదిని శాస్త్రాణి సమ్యగ్గ్రయాఽధిగతాని | వివాహబన్ధనాత్

దూరం గత్వా తేన చిర-బ్రహ్మచర్యవ్రతమనుష్ఠితమ్ ॥

చైతన్యదేవస్య సాహచర్యేణ తస్మాత్ అతిబడ-ఉపాధి-విభూషితేన చ బంధియాః శ్రీచైతన్యాయ క్రుద్ధా ఆసన్ । కేవల చైతన్యం త్యక్త్వా యాజపురం జగ్ముః । పశ్చాత్ చైతన్యనిర్దేశేన జగన్నాథః యాజపురమాగతవాన్ । కిన్తు తే జగన్నాథం త్యక్త్వా యాజపురాత్ వృన్దావనం ప్రత్యాజగామ । ఉచ్యతే అసన్తుష్టాన్ చైతన్యభక్తానవబోధయితుం చైతన్యనిర్దేశేన జగన్నాథదాసః శిష్యాప్లకం విరచ్య తేభ్యః శ్రావయామాస । కిన్తు అసఫలో జాతః ॥

జగన్నాథదాసః సగుణ-నిర్గుణయోః, జ్ఞాన-భక్త్యోః సఫలః సాధకః । ఆదర్శబ్రాహ్మణః । వైష్ణవసమ్ప్రదాయస్య కర్ణధారః । అనేన పంచసప్తతిగ్రన్థాః ౭౫ సమ్పాదితా ఇతి పణ్ణిత కురామణి పారివిరచితే “అతిబడి జగన్నాథ పరిక్రమా” పుస్తకే ప్రమాణమ్ । తేషు కవితచన శ్రీమద్భాగవతం, దారుబ్రహ్మగీతా, పద్మకల్పటీకా, బ్రహ్మణ్ణభూగోలః, షోల చౌపదీ, జ్ఞానసాగరగీతా, భక్తిసంహితా, కలిమాలికా, అర్థకోఇలి, కృష్ణభక్తి కల్పలతా, నీలాద్రిశతకం తులాభిణాదయః గ్రన్థాః ప్రసిద్ధాః దృష్టిపథమారోహన్తి కదాచిత్ ॥

జగన్నాథదాసః ఉత్కలీయానాం కృతే దివ్యమహాపురుషః । మహాన్ ఆత్మా । తస్య కవిత్యశక్తి అతివ భావగమ్భిరా । మృదు-మధుర-పద-సంఘటిత-కర్ణరసాయన-దిగన్తవిస్తారీ-పరిమితిః భాగవతానువాదస్య తస్య । శబ్దలక్ష్కార-భాస్వతో భావవ్యంజక-పరిసరే సర్వత్ర ఉత్కలభూమౌ గృహే గృహే ముఖే ముఖే సః పరిచితః । సమాదరణీయం శ్రీమద్భాగవతం శ్రద్ధేయం పఠనీయం పాఠనీయం సర్వదర్శనసారో వరీవర్తి ॥

— లేఖకః - నన్దప్రదీప్తకుమారః

సహాయక-గ్రన్థాః

- ౧- అతిబడ జగన్నాథ దాస- రత్నాకర కర ౧మ ౧౯౩౨
- ౨- అతిబడి జగన్నాథ దాస- డః కృష్ణ చరణ బేహేరా ౧మ ౨౦౦౨
- ౩- అతిబడి జగన్నాథ దాస- కాలీ చరణ పట్టనాయక ౩య ౧౯౬౯
- ౪- అతిబడి జగన్నాథ పరిక్రమా- నిత్యానన్ద శతపథీ ౧మ ౧౯౭౫
- ౫- jagannath das- sitakanta mahapatra 1st 1989
- ౬- జగన్నాథ దాస- డః భగవాన పణ్ణా ౧మ ౧౯౯౩
- ౭- మహాపురుష జగన్నాథ దాస- సర్వేశ్వర దాస ౧మ ౧౯౯౪
- ౮- జగన్నాథ చరితామృత- దివాకర దాస ౧మ ౧౯౬౩
- ౯- శ్రీమద్భాగవత- నీలమణి మిశ్ర ౩య ౨౦౧౩

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

---

——
Shrimad Bhagavatadarshanam JagannAthadasa
pdf was typeset on May 14, 2021

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

